

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Limburg

Hekken van een verloren herenboerenpark

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed | Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Limburg
Hekken van een verloren herenboerenpark

Titel:	Hekken van een verloren herenboerenpark
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Gingelom
Deelgemeente:	Niel-bij-Sint-Truiden
Bron:	Schepping: 2016-08-12 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303126
Coördinaten:	Breedte: 5.14277827242 Lengte: 50.7425767962

Primaire tekst

Voornamelijk in fruitplantage omgezet park met belangrijk 19de-eeuws hekwerk in giet- en smeedijzer.

Het hekwerk bleef bewaard aan de straat, aan de voorheen beboomde oprijlaan en aan het erf, waar het als wering diende voor het vee op de omliggende fruitweiden. Aan de veldweg ten noorden bleef ook de oude parkpoort overeind, als voormalige uitrit naar de landerijen.

Hekken, poorten en balie zijn een fraai staaltje van smeed- en gietkunst uit de 19de eeuw en een belangrijk relict en getuige van het verleden van de site. In de streek, die haar rijkdom in de 19de eeuw naast de teelt van suikerbieten ook aan de fruitteelt had te danken, werden de hoogstamboomgaarden begraasd door het vee. Grachten, hagen, poorten en hekken beveiligden ze. Men noemde de (vaak verzorgd uitgewerkte) poort dan ook een 'barrier'. Hier is dit giet- en smeedijzerwerk uiterst rijk en verzorgd en is het van monumentaal belang. Het hoorde bij een belangrijke boerderij, achteruit gelegen en hoger dan de straat en er met een dreef mee verbonden, zoals het Primitief kadaster toont. De kadastrale legger van 1844 geeft burgemeester Marie Jan Goyens als eigenaar op en door huwelijk van Josephine Rosa Justina Goyens met Jan Hoebanx komt het aan deze familie toe. Het herenboerenpark in landschappelijke stijl uit de tweede helft van de 19de eeuw, dat op de Dépôt-kaart (opname 1871, uitgave 1877 – zie kasteel de la Riva) figureert, ging al vóór de Tweede Wereldoorlog verloren zoals uit de stafkaart van 1949 blijkt. Dan is het park al als boomgaard genoteerd, bestemming die nu plantage van laagstamfruit is geworden, en de gebouwen zijn als hoeve aangeduid. Van de oorspronkelijk in U-vorm opgestelde gebouwen blijven nu nog twee vleugels over. Aan de straat is de oprit naar het hoger gelegen kasteel aangeduid door een zwart geschilderd smeedijzeren hek (tweede helft van de 19de eeuw) met kwartrond en klimmend beloop, tussen vier zware vierkante ingangspijlers van baksteenmetselwerk met geknipte voegen, met sokkel, speklagen en geprofileerde bekroningen in blauwe hardsteen. Spijlen met lanspunten, onder- en dubbele bovenregel, op een muursokkel van baksteen met plint en dekstenen van blauwe hardsteen. Vier octogonale schamppalen met vierkante sokkel, uitlopend in een halve bol, van blauwe hardsteen.

De lange, oplopende en gekasseide oprijlaan, vermoedelijk eertijds als dreef beplant, is aan weerszijde afgezet met een reeks van gietijzeren grenspaaltjes verbonden met smeedijzeren stangen, waarvan alleen de bovenste overal bewaard zijn. Ze sloten de fruitweiden af. Fraaie geringde en taps toelopende paaltjes op sokkel met verzilverde eibekroning. Centrale poorthekjes als 'barrier' naar de aan weerszijden gelegen boomgaarden, tussen gietijzeren gecanneleerde kolonnen met gezilverde vaasbekroning. Platte hekstijlen met kleinere gelijkaardige bekroningen, boven-, tussen- en onderregels en spijlen met lanspunten en onderspijltjes. Ter hoogte van het ruime, eveneens gekasseide erf liggen twee schamppalen. Een fraai, monumentaal hek sluit het erf af. Zwart- en zilvergeschilderd smeed- en gietijzeren hek met U-vormig grondplan, op een plint

van blauwe hardsteen. Ronde gietijzernen kolonnen met geprofileerde sokkel en acanthusknopbekroning telkens gestut door een dubbele voluut, spijlen met lanspunten en krulverankering in de tussenregel, en onderspijltjes gevat tussen de onder- en tussenregel; het poorthek bovendien gesierd met een tussen de regels ingeschreven fraaie krul en de bovenregel afbuigend. De haakse traveeën van het hek zijn er een variëteit van, met een bredere middentravee voor het poorthek naar de achter de gebouwen gelegen landerijen, met drie poortvleugels, resultaat van een verbouwing (betonnen sokkel) in functie van de mechanisatie. Achter de gebouwen ligt nog een voormalig parkhek, nu vrijstaand en aan een landweg, tussen akker, weiland en boomgaard, dat eertijds de noordelijke uitrit van het park moet zijn geweest. Hoge, vierkante pijlers met sokkel en kapiteel van baksteen en een dubbele deksteen van blauwe hardsteen. Eenvoudig spijlenhek met lanspunt, onder-, tussen- en bovenregel en een kleine vaasbekroning op de poortstijl. Het verloren park, dat op de Dépot-kaart is opgenomen, strekte zich ten noordoosten van het kasteel uit en was doorsneden door de gebruikelijke wandelpaden in een patroon van opeenvolgende lussen. Ten zuiden en ten oosten van het kasteel strekten zich fruitweiden uit. Ook vandaag nog liggen de gebouwen te midden van boomgaarden.

Auteur: De Maegd, Christiane

Auteur: van den Bossche, Herman

Datum: 2003

Titel Text: Verloren herenboerenpark

Grafische documenten

Rijk uitgevoerd hek tussen de boomgaard en het erf van het kasteel van Niel (Vandevorst, Kris, 01-01-2003, ©Vlaamse Gemeenschap)

23 1 GINGEL (Vandevorst, Kris, 01-01-2003, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Archief van het kadaster van Hasselt, Primitief plan s.d., kadastrale legger 1844.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120905>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/21649>

Beknopte karakterisering

Datering: tweede helft 19de eeuw

Typologie: boomgaarden, grenspalen, hekken, hekpijlers, oprijlanen